

רשימות חוברת קיב

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק נצבים-וילך, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — התחלת ה"יומן" דאלול תרצ"ד — חשון תרצ"ה, ורשא.

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים“

עש"ק פ' נצבים-וילך, ה'תשנ"ז
ברוקלין, נ.י.

אלול — חשון צ"ה. ורשא.

פעם בצאת אדה"ז מחדרו האט ער אנגעטראפען הרבנית ואיזה נשים שוחחות. והרבנית אומרת: "מיינער זאגט". ויאמר אדה"ז: מיט איין מצוה בין איך דיינער, מיט מצות ויפעל איז מען דעם אויבערשטעניס. און איז געפאלען אָף דער פריטעלקע און האט זיך פאַרדבק'עט. ויאמר: צאו"ר אָף ארויסגיין פון זיך און זעהען אלקות וערט דאס פון בנות ציון. מ' מעוררת ז"א. לע"ל ועט זיין אחעט"ב. שמעתי ספור זה מאבא פערסאן.

אדה"ז הי' הקורא בתורה. פעם לא הי' בליאזני פ' כי תבוא. ושמע האמצעי את הקריאה מאחר — האמצעי עדיין קודם הברמ"צ — ומהעגמנ"פ מהקללות שבתוכחה נעשה כאב לב עד שליוהכ"פ האט אדה"ז געטראַכט צי זאל ער פאַסטען. כששאלו את האמצעי הרי גם בכל שנה וכו'. ענה: כשאבא קורא הערט זיך ניט קללות. נשואיו של האמצעי כשהי' בן יד' דער 15-ער.

בעריוהכ"פ היו ג' זמנים מחולקים (אויפגעלייגט, מרירות וכו'). אבל החסידים הרי גם בליל א' דר"ה פלעגט מען גיין אַ רקוד. מעהר אָף די קואַרטירען. וג"כ אחרי סליחות. וקרה ג"כ שלזכור ברית האט מען זיך געשאקעלט אָף די פיס.

בהמשך למש"כ במכ' לאת"ה פי' אז בתירוץ מה שמשה לא ידע וכו' ואמר: לא הי' כנור, כי משה איז ניט געשלאפען. דוד, כי דם רב שפכת. הי' אצלו עבודת הנפש וגם הגוף. כ"א בענינו. משא"כ משה כי טוב הוא. דוד לא בנה ביהמ"ק רק הכנה. ובסדר מסודר את אשר לזהב לזהב וגו'. כי זהו מגבו' דע"ק. משא"כ משה בנה. אלא שהבפועל הי' ע"י דעת. ובאמצע הי' צ"ל חור. שאלתי — דברי כק"ש — מהו חור. והראה רמז (הגודל בזרת ?) המורה "פייג". שאלתי — דברי כק"ש — מפני מה הרבי — (הצ"צ) — הי' רומז כזה כשלא חפץ לענות ויענני: עה"ד תאנה היתה. והרי אם היו כמו קודם החטא לא היו מקשיין.

אשה אחת באה לאדה"ז — בליאזני. בשנים הראשונות של נשיאותו — ע"ד בנה שנשתמד. אדה"ז איז ארויסגעגיין ויאמר —

בנגון: "ואס ווייס איך, ואס ווייס איך. באם רבי'ן איז געוען אזא מעשה ואמר. נפש כי תחטא תוהא. מה לנפש ולחטא. און האט געזאגט נאכאמאל. ונפש כי תחטא אז מ'פארטראכט אָף אָנאנדער זאך בא כזה. און האט געזאגט נאכאמאל ונפש כי תחטא תוהא. וא"כ צ"ל תחטא ריין וערען וחסאת את המזבח. און אָף מארגען איז דער נפש געקומען". וחזר אדה"ז לחדרו.

כששב הי' מהאדוקים לאדה"ז. והי' מאלו ששלחם אדה"ז לר"מ מיזעלש במלחמת נאפאלעאן.

(על שאלתי מהו פי' אז מען פארטראכט ענה כק"ש) היו מפרשים על קדוש או"א.

ישנו דא"ח ממהרשנ"ע מדבר ע"ד ישות. בכתב הל' איך וויל איך דאָרף. בהנחת אדנ"ע מוסיף: איך בין.

מפטיר פי' נצבים — בליוב' — מתחיל משביעי.

סוף אלול. "איצט בין איך אלעמאל ווי נאך אביסעל משקה. נאך אביסעל משקה איז דאך אָנדערש. אַ וערשאַק העכער פון דער ערד".

אלול תרצ"ד — חשון תרצ"ה. ורשא.

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר:

פעם בצאת אדמו"ר הזקן מחדרו, האט ער אנגעטראפען הרבנית ואיזה נשים שוחחות, והרבנית מדברת אודותיו ואומרת: "מיינער זאגט".²

ויאמר אדמו"ר הזקן: מיט³ איין מצוה בין איך דיינער, מיט מצות ויפעל איז מען דעם אויבערשטענ'ס. און איז געפאלען אָף דער פריטעלקע און האט זיך פֿאַרדבק'עט.

ויאמר (לאחרי שנתעורר מדביקותו): "צאינה וראינה" — אָף ארויסגיין פון זיך און זעהען אלקות — וערט דאס פון "בנות ציון".⁵ מלכות מעוררת ז"א. לעתיד לבוא ועט זיין "אשת חיל עטרת בעלה".⁸

וסיים כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: שמעתי ספור זה מהחסיד ר' אבא פערסאן.⁹

ב. עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

אדמו"ר הזקן הי' בעצמו הקורא בתורה. פעם לא הי' בליאזני

(1) = פגש (את).

(2) ראה שיחת ש"פ שמות תשי"ג, שאיתא בספרים שמפני כבוד הבעל אין לאשה להזכירו בשמו, ועאכו"כ כשמדובר אודות נשיא בישראל, ולכן קראתו "מיינער" (שלי. = בעלי).

(3) = אם ע"י מצוה אחת (המצוה דקידושי אשה) — הנני שלך, א"כ, ע"י קיום המצוות — עד כמה אנו של הקב"ה. ונפל על הרצפה* מתוך דביקות.

(4) כן הוא ב"יום יום" שבהערה 8.

(5) שה"ש ג, יא.

(6) = כדי שהאדם יצא מעצמו ויראה אלקות — ה"ז נעשה ע"י בנות ציון (ועד"ז במאורע

זה — שע"י הרבנית נתעורר רבינו הזקן בדביקות לאלקות כו').

(7) משלי יב, ד.

(8) נדפס ב"היום יום" כג שבט — מ"אלול רצ"ד. ורשא.

וראה שיחת י"ט כסלו תשט"ז — בשם אדמו"ר מהוריי"צ — אודות המאמר ד"ה צאינה וראינה שבלקו"ת (שה"ש כד, ד ואילך), שבפעם הראשונה אמרו אדה"ז באופן של "תורה קצרה" — בקשר לסיפור הנ"ל.

(9) ראה אודותיו — סה"ש תרפ"ז ע' 248 הערה 167. וש"נ.

בשבת פ' כי תבוא, ושמע בנו אדמו"ר האמצעי את הקריאה מאחר — אדמו"ר האמצעי הי' אז עדיין קודם הבר מצוה — ומהעגמת נפש מהקללות שבתוכחה נעשה לו כאב לב, עד שליוהכ"פ האט¹⁰ אדמו"ר הזקן געטראַכט צי זאל ער פאַסטען.

כששאלו את אדמו"ר האמצעי הרי גם בכל שנה קוראים פרשה זו וכו', ענה: כשאבא קורא הערט¹¹ זיך ניט קללות¹².

כן סיפר (בהמשך למעלתו של אדמו"ר האמצעי בצעירותו) שנשואיו של אדמו"ר האמצעי היו כשהי' בן יד' שנה — דער 15-ער¹³.

ג. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר, שבערב יוהכ"פ היו אצל הרביים ג' זמנים מחולקים (הי' זמן שבו היו אויפגעלייגט¹⁴, זמן שבו היו במרירות, וכו').

אבל החסידים, הרי גם בליל א' דראש השנה פלעגט¹⁵ מען גיין אַ רקוד — מעהר אַף די קואַרטירען, וג"כ אחרי סליחות.

וקרה ג"כ שחסידים התוועדו ולקחו משקה בליל ערב ר"ה קודם סליחות, עד של"זכור ברית" (הסליחות דערב ר"ה) האט מען זיך געשאקעלט אַף די פיס¹⁶.

ד. בהמשך למש"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א במכתב לאיגוד

(10) = נסתפק אם יוכל להתענות.

(11) = אין הדברים נשמעים כ"קללות".

(12) נדפס ב"היום יום" יז אלול — מ"רשימותי אלול צד" (נתבאר בלקו"ש ח"ל ע' 18 ואילך).

(13) = בשנת החמש עשרה.

וראה גם תולדות אדמו"ר האמצעי ("שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" שב"היום יום" בתחלתו): "נולד ט' כסלו תקל"ד. בשנת תקמ"ח — חתונתו".

(14) ראה גם "רשימות" חוברת יד (יומן ד) ע' 14, ובהנסמן שם.

(15) = היו יוצאים בריקוד — לרוב, במקום אכסנייתם.

(16) = התנוודו על רגליהם!...

וראה גם תורת מנחם — התוועדויות ח"ג ע' 327. ועוד. ובישחת ח"י אלול תשמ"א, שענין זה הוא ע"ד מ"ש בגמרא (שבת ל, ב) שאף שלימוד התורה צ"ל באופן ד"שפתותיו נוטפות מור", מ"מ, "רבה מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן, לסוף יתיב באימתא ופתח בשמעתא", היינו, שה"מילתא דבדיחותא" מהוה הכנה ללימוד באופן ד"שפתותיו נוטפות מור", ובאופן ש"לבו דואג בקרבנו", שאז "מוסרין לו (מלמעלה) סתרי תורה" (ראה חגיגה יג, א) — יותר ממה שיכול להגיע בכח עצמו.

תלמידי הישיבות¹⁷ — פירש אז בתירוץ שאלת הגמרא¹⁸ בענין "פלגא דליליא אימת", מה ש"משה רבינו לא הוה ידע .. ודוד הוה ידע, דוד סימנא הוה לוי .. כנור הי' תלוי למעלה ממטתו של דוד וכו'", ואמר:

אצל משה רבינו לא הי' כנור, כי משה איז נִיט געשלאפען¹⁹.
דהנה, דוד, שעליו נאמר²⁰ "כי דם רב שפכת", הי' אצלו עבודת הנפש וגם הגוף, כל אחד בענינו. משא"כ משה דכתיב בוי²¹ "כי טוב הוא".
וזהו גם החילוק שדוד לא בנה ביהמ"ק, אלא עשה רק הכנה לבנין ביהמ"ק, ובסדר מסודר, "את אשר לזהב לזהב וגו"²² — כי זהו מגבורה דעתיקא קדישא. משא"כ משה בנה המשכן, אלא שהבנין בפועל הי' ע"י בצלאל (בן אורי בן חור), בחי' הדעת²³, ובאמצע הי' צריך להיות חור.

שאלתי את כ"ק אדנ"ע — דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א — מהו ענינו של חור. והראה רמז (הגודל בזרת ?) המורה "פייג", להורות שאינו חפץ לענות על השאלה.

הוספתי ושאלתי — דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א — מפני מה הרבי — (הצ"צ) — הי' רומז כזה (רמז המורה "פייג") כשלא חפץ לענות, ויענני:

אמרו חז"ל²⁴ עץ הדעת תאנה היתה — הנקראת "פייג". וזהו הרמז המורה "פייג" כשלא חפץ לענות — שהרי אם היו כמו קודם החטא, לא היו מקשיין (היינו, שלולי ההגשמה שנעשית ע"י חטא עץ הדעת, היו מבינים הענין כו').

ה. עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

אשה אחת באה לאדמו"ר הזקן — בהיותו בליאזני, בשנים הראשונות של נשיאותו — ע"ד בנה שנשתמד.

(17) מיום כ"ב אלול תרצ"ד — נדפס באגרות-קודש שלו ח"ג ע' קלב ואילך.

(18) ברכות ג, ב.

(19) = לא הי' ישן.

(20) ע"פ דברי הימים"א כב, ח.

(21) שמות ב, ב.

(22) ע"פ דברי הימים"א כט, ב"ה.

(23) ראה לקו"ת ואתחנן ט, א (ועד"ז האוינו עו, ג): "ארז"ל (בברכות דנ"ה ע"ב) גבי

בצלאל בצל אל-היית וידעת .. ומזה נמשך בחי' וידעת היינו וידעת היום".

(24) ברכות מ, סע"א. וש"נ.

אדמו"ר הזקן איז ארויסגעגיינ²⁵, ויאמר — בנגון: "ואס²⁶ ווייס איך, ואס ווייס איך. באם רבי'ן איז געווען אזא מעשה, ואמר: "נפש כי תחטא²⁷, תוהא"²⁸, מה לנפש ולחטא. און האט געזאגט נאכאמאל²⁹: "ונפש כי תחטא", אז מ'פארטראכט אָף אַנאנדער זאך³⁰ — בא ענין כזה. און האט געזאגט נאכאמאל²⁹: "ונפש כי תחטא, תוהא", וא"כ צ"ל "תחטא" — ריין וערען³¹, מלשון "וחטאת את המזבח"³². און³³ אָף מארגען איז דער נפש געקומען". ולאחרי שסיים סיפור המאורע שאירע אצל המגיד — חזר אדמו"ר הזקן לחדרו.

וכן אירע אצל אדמו"ר הזקן — שלאחרי זה שב הנ"ל (בנה של האשה), וכששב — הי' מהאדוקים לאדמו"ר הזקן. והי' מאלו ששלחם אדמו"ר הזקן לר' משה מייזעלש במלחמת נאפאלעאן³⁴.

(על שאלתי מהו הפירוש "אז מען פארטראכט אָף אַנאנדער זאך" — ענה כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:) היו מפרשים על קדוש אב ואם³⁵.

ו. ישנו מאמר דא"ח מאדמו"ר מהר"ש נ"ע שבו מדבר ע"ד ישות. בכתב — הלשון (בנוגע לענין הישות) הוא "איך וויל", "איך דאָרף". ובהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע מוסיף: "איך בין", היינו, שמוסיף ענין הישות בדקות יותר — שהישות היא לא רק בכך שרוצה או צריך דבר מסויים, אלא בעצם הרגשת עצמו.

ז. מפטיר פ' נצבים — בליובאוויטש — מתחיל משביעי³⁶.

(25) = יצא (מחדרו).

(26) = מה אני יודע (כלומר, מה יכולני לעשות). אצל הרבי — הרב המגיד — הי' מעשה כזה (שבאו אליו ע"ד מישהו שהשתמד).

(27) ויקרא ד, ב. ה, א. יז. כא.

(28) ראה זח"ג יג, ריש ע"ב. טז, א.

(29) = וחזר ואמר.

(30) = כשחושבים על ענין אחר (הפירוש בזה — ראה לקמן בפנים).

(31) = להיות נקי.

(32) ע"פ תצוה כט, לו.

(33) = ולמחרת, שבה ה"נפש" (כלומר, שב המשומד).

(34) ע"ד פעולתו של ר"מ מייזעלש במלחמת נאפאלעאן — ראה סה"ש תרפ"ז ס"ע 111

ואילך. וש"נ.

(35) ראה תניא ספ"ב.

(36) ראה גם "היום יום" כה אלול: "כאשר נצבים וילך נפרדות מתחילין למפטיר וכן

לשביעי — ש"פ נצבים — ראה נתתי לפניך גו".

ח. סוף אלול. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אמר³⁷: "איצט³⁸ בין איך אלעמאל ווי נאך אביסעל משקה. נאך אביסעל משקה איז דאך אַנדערש, אַ וערשאַק³⁹ העכער פון דער ערד".

(37) ראה גם מכתב רבינו באגרות-קודש ח"ז ע' נח.

(38) = עתה, הנני תמיד כמו לאחרי קצת משקה. לאחרי קצת משקה — הרי זה אחרת, מעט למעלה מן הארץ.

(39) שם מדה קטנה בשפה הרוסית הישנה — כ- $4\frac{1}{2}$ סנטימטר.